

166: Ἡ διάλεκτος ὅμως εἶναι ὄχι μόνον ὄργανον πρὸς ἀποκατάσασιν λογικωτέραν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξάσκησιν τῆς μνήμης καὶ φαντασίας αὐτοῦ.

»Εἰς τὰ δάση τὰ πλησίον τῆς Ῥωσσίας καὶ Λιθουανίας συνέλαβον, εἰς τοὺς 1694, ἓν παιδίον περὶ δέκα ἔτη, ζῶν μεταξὺ τῶν ἄρκτων. Αὐτὸ λοιπὸν ἔδιδεν οὐδ' ἓν σημεῖον λογικότητος. Περιπάτει λέγω διὰ τε τῶν δύο χειρῶν καὶ ποδῶν. δὲν εἶχε διάλεκτόν τινα. ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν ὠμοίαζεν ὀλοτελῶς μὲ τὴν φωνὴν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Μετὰ χρόνον λοιπὸν πῶς ἐδυνήθη νὰ προφέρῃ λέξεις τινὰς, πλὴν πολλὰ παχέως. Καὶ εὐθὺς ὅπου ἄρχησε νὰ ὁμιλῇ, τὸ ἠρώτησάν περὶ τῆς προτέρας αὐτοῦ καταστάσεως, πλὴν ἐκεῖνο δὲν ἐνθυμεῖτό τι, ὡς δηλονότι ἡμεῖς δὲν ἐνθυμούμεθά τι τῆς ἡμετέρας νηπιότητος.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ φαινόμενον ἀποδεικνύει ὄχι μόνον πόσον αἱ λέξεις ὠφελοῦσι καὶ βοηθοῦσι τὴν μνήμην ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πόσον γυμνάζουσι τήντε φαντασίαν καὶ τὸ λογικόν. Καθότι ἐπειδὴ καὶ οὗτος ὁ νέος συζῶν μετὰ τῶν ἄρκτων, δὲν ὠμίλει τελείως, ὅθεν καὶ ἐπελάθετο διόλου τῆς ἑαυτοῦ προτέρας καταστάσεως, δῆλον ὅτι τοῦτο ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ, δὲν προσεῖχε τελείως εἰς τὰς προσβολὰς τῶν σωμάτων. Ἀλλ' ἂν ἅπαξ λείψῃ ἡ προσοχὴ ἕκτινος, πῶς ἤθελε γυμνασθῶσιν αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Καθότι αἱ ιδέαι εἶναι ναὶ ἔργον νοῦς, πλὴν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν γίνεται κίνησις τις ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, πολλὰ μικρὰ καὶ δραπέτις, καὶ ἐντεῦθεν καὶ δυσμνημόευτος. ἂν ὅμως αὕτη ἡ κίνησις μεταμορφωθῇ

εἰς κίνησιν ἐνὸς αἰσθητηρίου: ὡς τῆς ἀκοῆς δηλ. διὰ τῆς φωνῆς, τότε τὸ πρᾶγμα ἀποκαθίσταται ἔμμονον, καὶ ἐπιμένως ἡμεῖς τότε δυνάμεθα νὰ τὸ ἀναμνησθῶμεν, ὥστε νὰ κάμωμεν νέας συγκρίσεις καὶ ἀποφάνσεις, εἰ καὶ ἐπιλανθανόμεθα τοῦ τρόπου τῆς μορφώσεως αὐτῆς.

167. Ἀπορία ὅμως προκύπτει ἐντεῦθεν ὄχι εὐκαταφρόνητος, ἥτις εἶναι αὕτη. Ἐὰν ἡ ἀπόκτησις τῶν ἰδεῶν προῦπατιθῆται λέξεις, τότε αἱ λέξεις προῦπάρχουσι τῶν πραγμάτων: ἢ ἂν θέλῃς τὰ σημεῖα τῶν φαινομένων, ὅπερ εἶναι ἀσύστατον.

Εἶναι, ἢ θελεν εἰποῦ τις, ἔξω πάσης ἀντιλογίας ὅτι διὰ νὰ δώσῃ τις ὄνομα, πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ χεῖρας, ἀλλέως ἢ θελε δώσοι τὸ ὄνομα εἰς τὸ μὴ ὄν. Ὡς ἂν οἱ ὀνόματοθέται ὀνοματοθέτησαν, ἀνάγκη ἦν νὰ ἔχωσι πρῶτον ἰδέας, εἶτα τότε νὰ ζητήσωσιν ὀνόματα. Καθότι ἐκ φύσεως οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἄνθρωποι: τουτέστι λογικοὶ, καὶ ὄχι ἐκ τῶν λέξεων: ἐκ φύσεως λέγω οὗτοι ἔλαβον τὰ αἰσθητήρια πρὸς ἀντίληψιν τῶν αἰσθημάτων. ἐκ φύσεως ἔλαβον τὴν φαντασίαν, εἴτε τὴν δύναμιν τοῦ νὰ πλάττωσι φαντάσματα. ἐκ φύσεως ἔλαβον τὸν νοῦν ὥστε νὰ δημιουργῶσιν ἰδέας καὶ νὰ διανοεῦνται. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ νοῦς μετὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἰδεῶν, καθὸ πεπερασμένος, δὲν ἐδύνατο νὰ συνέχῃ τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ χεῖρὶ, ἀλλ' οὔτε νὰ κοινώσῃ αὐτὰ εἰς ἄλλους, ἐβιάσθη νὰ ἐπινοήσῃ λέξεις πρὸς τε ἀπαλλαγὴν τοῦ κόπου καὶ πρὸς ἰδίαν τελειοποίησιν. Ὡς ἂν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἄνευ διαλέκτων, ἢ θελον βέβαια διανοοῦνται καθὸ λογικοί, πλὴν ἀτελεστέως, ἢ ἤδη

καὶ ἐγγύς τῶν θηρίων, οὔτεσ ἄνευ πολιτειῶν, ἄνευ ἡθικῶν ἡδονῶν, καὶ ἄνευ θρησκείας.

168. Ἐν ὅμοις καὶ ἡ διάλεκτος ἦναι τοσοῦτον χρησιμὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ κατὰ τινὰ τρόπον ζωῆ τῆς πολιτείας, πλην ὅχι καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄμικτος καὶ βλάβης τινός.

Καθότι οὐσῶν τῶν λέξεων σημείων τῶν ἀνθρωπίνων ιδεῶν καὶ τοῦ μόνου μέσου πρὸς κοινωνίαν αὐτῶν. καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκτελεῖ τοῦτο ὅχι ἅπαξ ἢ δις, ἀλλ' ἀκαταπαύτως, τοῦτου ἕνεκεν διὰ τὸ συνεχὲς αἱ λέξεις ὅχι μόνου προσάπτονται εἰς τὰς ιδέας, ἀλλὰ καὶ καταλαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐκτελοῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν σχεδὸν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ καὶ αἱ ιδέαι, καὶ ἐτι διὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, οἷαν ὁρῶμεν καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν αἰσθητῶν. Τοῦτο δὲ μάλιστα συμβαίνει εἰς τὰ ὀνόματα τῶν πλέον κοινωνῶν ποιότητων ἢ ἀτόμων, ἅπερ συνεχῶς προσβάλλουσιν εἰς τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις, ἔνθα τῶν λέξεων ἐχουσῶν τὴν αὐτὴν δύναμιν μὲ τὰς ιδέας, οἱ ἄνθρωποι ἐκλαμβάνουσι ἀντὶ τῶν ιδεῶν τὰς λέξεις αὐτῶν: ἢ ἂν θέλῃς τὰς λέξεις ὡς πράγματα.

Καὶ ἐν γένει ὅσοι μαυθάνουσι τὰ πράγματα ὅχι διὰ τῶν αἰσθητηρίων, ἀλλὰ διὰ τῶν φωνῶν, οὔτοι βίβαια ἐννοοῦσι χωρὶς νὰ ἐννοῶσι τὰ πράγματα, ὁμιλοῦντες ὡς οἱ ψιττακαὶ, ὅχι μόνον ὅταν ἦναι παῖδες, ἀλλὰ καὶ ὅταν φθάσωσιν εἰς ἄνδρα τέλειον.

169. Ἐγὼ ὅμοις λέγω ὅτι καὶ ἅπαντα τὰ κακὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους γεννῶνται, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐννοοῦσι τὴν σημασίαν τῶν λέξεων. Καὶ ἰδοὺ πως:

Οἱ ἄνθρωποι ζῶντες ἐν κοινῶνι ἔπρεπε νὰ κάμωσι καὶ νόμους, καὶ ἐπομένως νὰ διορίσωσι καὶ τελεσιουργὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, ἔν περ καὶ ἐξουσιασὴν ὑνόμασαν. Ὡς ἐξουσιασὴς εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ τελεσιουργὸς καὶ ἐκπληρωτὴς τῶν νόμων. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν οὗτος ἐκτελεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ, εἴτε βάλλει εἰς πρᾶξιν τοὺς νόμους, αὐτὸς εἶναι ἐξουσιασὴς. Ἄν ὁμῶς ἀντὶ τούτου αὐτὸς ἀρπάξῃ τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων, τότε βέβαια οὗτος εἶναι ἄλλοτι, καὶ ὄχι ἐξουσιασὴς: τουτέστιν εἶναι ἀρπᾶξ. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὸν σοχάζονται ὄχι ὅπερ εἶναι, ἀλλ' ὅπερ δὲν εἶναι, ἀλλέως ἢν ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ ἦναι τοιοῦτος. Ὅμοιον τι ἤθελε λεχθῆ καὶ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσιασῶν, καὶ περὶ πάντος ἄλλου ὀνόματος. Σύζυγος, φέρ' εἰπεῖν, εἶναι ἐκεῖνος, ὃς τις ὑπόσχεται εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα. Ἄν λοιπὸν ἀντὶ νὰ τὴν περιποιῆται καὶ νὰ τὴν περιθάλη, τὴν δαίρη, τότε οὗτος εἶναι ἄλλοτι, ἢ σύζυγος. Πλὴν αὐτὸς ἀντὶ νὰ νομίξῃ ἑαυτὸν ἄλλοτι, νομίζει ἑαυτὸν σύζυγον. Ὅμοιον τι ἤθελε λεχθῆ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν: τουτέστι διδασκάλων, ἱερέων, ἀρχόντων, στρατηγιῶν κτξ.

170. Ἐγὼ ἔχω ναι ιδέας. . . ἐγὼ τὰς ἐξάγω ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἐγκεφάλου διὰ τῶν λέξεων καὶ τὰς παριστῶ εἰς τὸν μὴ ἐγώ. Πλὴν εἶναι ἀνάγκη ὡς φαίνεται εἰς τὸν μὴ ἐγὼ νὰ ἦναι παρῶν, ἀλλέως ἂν ὁ τόπος ἢ ὁ χρόνος ἢ ναι ἐμπόδιον, ἢ διάλεκτος παύει τῆς ἰδίας ὑπάρξεως. Ἐπειτα καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν τὰ νοήματα εἶναι εὐεξάληπτα καὶ δραπέτικα, καὶ ἀδυνατῶ, ὅσα εἶδον καὶ ἔμαθον, νὰ τὰ κρατῶ διαπαντὸς εἰς τὴν μνήμην μου. Ὡς διὰ

να γένῃ ἔμμονον καὶ κομιστὸν τὸ πρᾶγμα: ὅ ἐστι διὰ να μεταφέρωνται αἱ ἰδέαι, εἴς τε μεγάλας ἀποστάσεις, καὶ να διαμένωσιν εἰς γενεὰς γενεῶν: ταυτέστι διὰ να καθυποτάξῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον, ἣν ἀνάγκη ἐφευρέσεως μέσου, καὶ τοῦτο εἶναι τὰ Γράμματα.

Κατ' ἀρχὰς λοιπὸν ἡ ἀκόρετος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπιθυμία τῆς διαμονῆς ἐβίασε τοὺς ἀνθρώπους να διεγείρωσι μνημεῖα. να καρφοῦσι, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι, παττάλους. να δεσπιάωσιν, ὡς οἱ Περουβιανοὶ, κόμβους εἰς τὰ σχοινία. να πληγοῦσιν, ὡς οἱ ἄγριοι, οὕτω πως τὰ δένδρα ἢ να τὰ φυτεύωσιν. Τοῦτο δ' αὐτὸ ἐκτελεῖ καὶ ἡ γλυπικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ πρὸς αἰωνισμὸν μνήμης, πλην ἅπαντα ταῦτα εἶναι ἀτελῆ. Τέλος πάντων οἱ ἄνθρωποι ἐφεῖρον τὸν χάρτην καὶ τὸ μέλαν, τὰ μόνα ἐπιτήδεια πρὸς παράστασιν τῶν ἰδεῶν πρὸς τοὺς μὴ παρόντας, εἴτε διὰ τὸν τόπον, εἴτε διὰ τὸν χρόνον.

Διττῶς λοιπὸν δύναται να ἐκτελεσθῇ τὸ πρᾶγμα: ἢ να ζωγραφίζωσι, λέγω, οἱ ἄνθρωποι ἐκάστην ἰδέαν, ὡς οἱ πάλαι ποτὲ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ νῦν Σίνες, ἢ να γράφωσι διὰ γραμμάτων ὄχι τὰς ἰδέας, ἀλλὰ τὰ σημεῖα τῶν φωνῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἔνθα δηλονότι ὁ μὲν πρῶτος τρόπος εἶναι ἔκθεσις τῶν ἰδεῶν, ὁ δὲ δεύτερος τῶν σημείων αὐτῶν. Ὡς, ὡς ἕκαστος ὄρα, ὁ μὲν πρῶτος ἔχει χροῖαν τοσαύτης ὕλης, ὅσαι εἶναι αἱ ἰδέαι ἡμῶν. ὁ δὲ δεύτερος δύναται να ἐκπληρωθῇ διὰ ὀλιγοτάτων γραμμάτων. Πρᾶγμα τῷ ὄντι οὐράνιον! Καθότι τοσοῦτον ὀλίγη ὕλη ὠκοδόμησε τοσαύτην μεγάλην οἰκοδομήν. Συνάγεται λοιπὸν ἐντεῦθεν ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Σίναν

διὰ τὰ μάθητις τὰ ἐκθέτη διὰ σημείων διαμενόντων τὰς
 ἑαυτοῦ ιδέας, πρέπει τὰ διαπανήτη ἅπασαν τὴν ζωὴν αὐ-
 τοῦ, ἐξ οὗ ἀκολουθεῖ α'. οἱ πεπαιδευμένοι τὰ ἦναι ολίγοι..
 καὶ β'. ἡ παιδεία αὐτῶν τὰ ἦναι ὄχι, αὔξησις τῶν ιδεῶν,
 ἀλλ' ἐκθέσις αὐτῶν. Ὡς ὀρθῶς ἤθελε συνάξει τις ὅτι
 αὐτὰ τὰ ἔθνη ἔχουσιν ιδέας ὑψηλὰς, τὰς ἔλαβον βέ-
 βαια ἐξ ἄλλου τινὸς πλησιοχώρου ἔθνους, καὶ ὄχι ὅτι εἶ-
 ναι οὗτοι αὐτοὶ οἱ ἐφευρεταὶ αὐτῶν. Ὡς τὸ πλεόν θαυμα-
 ζὸν ἐφεύρεμα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος εἶναι τὰ γράμ-
 ματα, εἴτε τὰ σημεῖα τῶν σημείων τῶν ιδεῶν, ἢ λέξεων.
 Καθότι διὰ τῶν γραμμάτων καὶ δι' οὐδενὸς ἄλλου διατη-
 ρεῖται ἡ μνήμη τῶν παρωχηκίτων ἔργων, τῶν παρατηρή-
 σεων, καὶ πειραμάτων.. δι' αὐτῶν μόνων σώζονται τὰ γεν-
 νήματα τῆς παιδείας.. δι' αὐτῶν μόνων ἐπεκτείνεται καὶ
 τελειοποιεῖται ἡ ὁμιλία τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄλλα πάμ-
 πολλα.

171, Τὰ γράμματα λοιπὸν θεωρούμενα καθ' ἑαυ-
 τὰ εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀνάλυσις τῆς λέξεως, ἢ ἤχου,
 εἰς τὰ μέρη αὐτῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἕκαστον μέρος τοῦ
 ἤχου ἀδυνατεῖ τὰ ἐκτεθῆ πάντοτε δι' ἑνὸς γράμματος,
 ἀλλὰ δεῖται δύο ἢ καὶ πλεόν, τοῦτου ἕνεκεν ἕκαστον μέ-
 ρος τοῦ ἤχου ὀνομάζεται Συλλαβή. Οὕτως εἰς τὸν ἤ-
 χον ἀνθρώπου ἡμεῖς ἔχομεν τρεῖς συλλαβὰς: ἀν-
 θρώ-πος, εἰς δὲ τὸν ἤχον Ἐγω, δύο: Ἐ-γω,
 ἐν ᾧ εἰς μὲν τὸν πρῶτον ἤχον ἡρεῖς ἔχομεν ὀκτώ γράμ-
 ματα, εἰς δὲ τὸν δεύτερον, τρία. Τὰ γράμματα λοιπὸν τῶν
 Ἑλλήνων εἶναι εἰκοσιτέσσαρα, αἱ δὲ συλλαβαὶ ἄπειροι,
 ἐξ ὧν τὰ μὲν ἑπτὰ γράμματα, α, ε, η, ι, ο, υ, ω ὀνομά-

ζονται φωναὶ ἢ φωνήεντα, τὰ δὲ λοιπὰ, σύμφωνα. Καὶ τὰ μὲν φωνήεντα ἐκληρώσαντο τοῦ τοιούτου ὀνόματος, ὡς αὐτὰ μόνον παριστώμενα τὴν φωνὴν ἢ ἤχον μιᾶς λέξεως, τῶν δὲ συμφώνων ἔργον εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ μορφουσίον, εἴτε τὰ ποιῶσι τὰ φωνήεντα, ὅπερ καὶ ἐν ἁρθρῶσις ὀνομάζεται, συζευγνύμενα δηλονότι μετὰ τῶν φωνηέντων. Ὡς πᾶσα συλλαβὴ σύκειται ἐκ φωνήεντος καὶ συμφώνου, ἢ καὶ ἀπλῶς ἐκ φωνήεντος μόνου, ὡς εἰς τὸ ἅγιος, ἐγὼ, ἢ πρώτη συλλαβή.

172. Εἰς πᾶσαν λοιπὸν συλλαβὴν ἢ μέρος τοῦ ἤχου θεωροῦνται τέσσαρα τιὰ: φωνή, ἐν ἁρθρῶσις διαμονή, καὶ τόνος, ὡς περ ἕνεκα ἕκαστος ἤχος διαφέρει ἕκαστου.

Καὶ Φωνὴν ὀνομάζω τὸν τρόπον τοῦ ἤχου, καθ' ὃν δηλαδὴ τὸ α εἶναι α, καὶ ὄχι ε, ἢ ι, ἢ ο. Καὶ ἂν μία διάλεκτος εἶχε μόνην τὴν φωνὴν α, ἢ μόνην τὴν ε, ἢ μόνην τὴν ι, ἢ κτξ, ἢ θελεν εἶναι βέβαια ἀθλιωτάτη, πλὴν τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ὡς ὃν ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ. Ἡδὴ ὅμως τινὲς τῶν διαλέκτων ἔχουσι μόνον τὰς φωνὰς α, ε, ι, ο, ἀλλὰ καὶ τὰς αι, η, ω, ου, καὶ ἄλλας τινάς. Δῆλον ὅμως ὅτι αἱ φωναὶ δὲν εἶναι ἰσομεγέθει, ἀλλ' ἢ μὲν τοῦ α καὶ ω λαμπρὰ καὶ μεγάλη, τοῦ δὲ ε καὶ ο μικρὰ, καὶ μικροτέρα ἢ τοῦ ι. Καὶ ἔτι τὸ αὐτὸ φωνήεν δὲν παριστᾷ πάντοτε ἀπαράλλακτον τὴν φωνήν, ἀλλὰ διαφορετικὴν. Οὕτως εἰς τὸ βῶβαι τὸ α ἔχει μείζονα τὴν φωνήν, ἢ εἰς τὸ βασιλεύς. Ὡς αἱ φωναὶ εἶναι πλείονες τῶν φωνηέντων.

173. Ἐν ἁρθρῶσις δ' εἶναι ποιότης ἢ μορφή

συλλαβῆς, εἴτε μεταβολὴ τοῦ ἤχου ἢ φωνῆς διὰ τῆς διαφορῆς μορφῆς τοῦ φωνητικοῦ ὀργάνου, ὥς νὰ ἐκτελεῖται μετὰ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς διατομῆς, ὑψωσιν, καὶ διάθλασιν τοῦ ἤχου: τούτέστι συλλαβὰς. Οὕτως εἰς τὴν λέξιν **καθάρᾱ** ἡμεῖς ἔχομεν τὴν αὐτὴν φωνὴν **α** τρίς, ἢ πλὴν διαφορῶς μεμορφωμένην, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἐνάρθρωσις. Ὡς τὰ σύμφωνα εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἐνάρθρωσις τῶν λέξεων. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ σύμφωνα εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἐκπνευσίς, ἢ ἐκπνοή. Ὡς ὁμοίως αἱ συλλαβαὶ αἱ ἐκ δύο ἢ τριῶν γραμμάτων ἔχουσιν ἐνάρθρωσιν, οὕτω καὶ αἱ ἐξ ἑνός. Καθότι εἰς τὴν προφορὰν, φερ' εἰπεῖν, τοῦ **α** ἡμεῖς προφέρομεν ὄχι μόνον τὴν φωνὴν **α**, ἀλλὰ καὶ οὕτωπως μεμορφωμένην, ὥς νὰ διαφέρῃ τῶν φωνῶν **ε**, **ι**, **ο**, **κτξ**, ὅπερ εἶναι ἡ ἐνάρθρωσις ἢ ἐκπνοή. Ὡς λοιπὸν τὰ φωνήεντα (171) εἶναι ἐκ φύσεως, οὕτω καὶ αἱ ἐνάρθρωσις, εἴτε ἡ τῶν συμφώνων προφορὰ. Καὶ ἂν μὲν θεωρῆται διαφοράτις εἰς τὰς συλλαβὰς τῶν διαφορῶν ἐφώνων, πλὴν τοῦτο γεννᾶται, ἢ διότι μία συλλαβὴ μιγνύεται μᾶλλον μὲ τὴν πρὸ αὐτῆς, ἢ μὲ τὴν μετ' αὐτῆς, καταλιμπάνουσα τὸ λοιπὸν κωφὸν ἢ βραχὺ, ἢ διότι τὸ ὄργανικόν κίνημα, ὅπερ διαιρεῖ τὰς συλλαβὰς, εἶναι ὄχι ἐπίσης ἐπαισθητὸν, ὅπερ δηλονότι ἀποκαθίστησιν ἐκ συνθήκης τὴν ἐνάρθρωσιν, καὶ ὄχι ἐκ φύσεως. Ὡς ὀρθῶς ἠθέλει συνάξοι τις ἐντεῦθεν ὅτι οὐσα ἐκ συνθήκης ἢ ἐνάρθρωσις μιᾶς διαλέκτου, θέλει εἶναι μεταβλητὴ κατὰ τοὺς αἰῶνας, ἐν ᾧ αἱ φωναὶ αὐτῆς ὡς φυσικαὶ διαμενοῦσθε κλιωνίως αἱ αὐταί.

174. Σημειωτέον ὅμως ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς, α'. "Ὅτι αἱ ἐναρθρώσεις τῶν συλλαβῶν εἰς πᾶσαν διάλεκτον γίνονται ἢ δι' ἑνός, ἢ διὰ δύο, ἢ καὶ πλείονων συμφώνων, ὅπερ δηλ. ἐκτελεῖ τὸ τραχὺ ἢ μαλακὸν μιᾶς διαλέκτου. β'. "Ὅτι τὰ σύμφωνα δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς ποιότητος, ἀλλὰ τὰ μὲν τέσσαρα λ, μ, ν, ρ εἶναι ὑγρὰ καὶ μαλακώτερα τῶν λοιπῶν, ὥστε ἐν ἐξ αὐτῶν νὰ μὴν ἰσοδυναμῆ οὔτε μὲ τὸ ἥμισυ τῶν λοιπῶν συμφώνων κατὰ τὸ τραχὺ ἢ ποιόν, τὰ δὲ λοιπὰ μὴ μαλακά, καὶ ὅτι τινὰ μὲν αὐτῶν προφέρονται ἐκ τοῦ λάρυγγος, τινὰ δὲ ἐκ τῶν χειλέων, καὶ ἄλλα μεσαίως πως. γ'. "Ὅτι τὰ σύμφωνα ἀγκαλὰ καὶ εἶναι μὴ φωναὶ (171), πλην ὅχι καὶ διὰ τοῦτο δὲν σημαίνουσι καίτινα φωνήν, εἰ καὶ κωφὴν, καὶ ὅτι ἡ κωφότης αὐτῶν εἶναι ἄνισος: τουτέστι μείζων μὲν τῶν ἐννέα: β, γ, δ, κ, π, τ, θ, φ, χ, ἐλάσσων δὲ τῶν ὀκτῶ: ζ, ξ, ψ, λ, μ, ν, ρ, σ. δ'. "Ὅτι ἐκ πασῶν τῶν ἰδιοτήτων τῆς φωνῆς, ἡ ἐναρθῶσις διατίθεται μᾶλλον ὑπὸ τῆς συνηθείας, ὡς κρεμαμένη ἐκ πολλῶν ὀργανικῶν κινήσεων. Ἡ Ἑλληνικὴ λοιπὸν διάλεκτος δέχεται ἐναρθῶσιν οὐδέποτε πλείου τῶν δύο καὶ ἡμίσεος συμφώνων.

175. Πᾶσα ὅμως συλλαβή, εἴτε φωνή: τουτέστιν ἐναρθῶσις ἤχος, εἶναι δυνατὸν νὰ προφερθῆ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ χρόνῳ, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ Διαμονή (172). Ὡς διαμονή εἶναι, ὅπερ ἐκτελεῖ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχύ. Καὶ πᾶσα μὲν φωνή εἶναι ἐπιδεκτικὴ χρόνου μακροῦ, κυρίως ὅμως ὅσαι βάλλουσι τὸ φωνητικὸν ὄργανον εἰς δύσκολον διάθεσιν. Καὶ ταιαῦται ἦναι,

ὅσαι ἡμεῖς ὀνομάζομεν βαρείας, καὶ ὅσαι ἔπονται ἢ ἡ-
 γοῦνται ἐπιμίχθου ἐναρθρώσεως (173). Ὅσαι λοιπὸν
 αἱ διάλεκτοι ἔχουσι συλλαβὰς μακρὰς, βραχείας, μακροτέ-
 ρας, καὶ βραχυτέρας. Πολλάκις ὅμως ἡ τοιαύτη διαφορὰ τῆς
 διαμονῆς εἶναι τοσοῦτον ἀδύνατος, ὥστε νὰ διαμένη σχεδὸν
 ἀνεπαίσθητος. Καὶ ἡ διαφορὰ ταύτης τῆς διαφορᾶς εἶναι
 ἐκεῖνο, ὅπερ ἐμπίσει τὸ μέτρον καὶ τὸν ῥυθμὸν μιᾶς δια-
 λέκτου, καὶ ὅσον αὕτη εἶναι ἐπαίσθητὴ, τοσοῦτον καὶ
 ἡ διάλεκτος ἔμμετρος καὶ ῥυθμητικὴ. Δῆλον ὅμως ὅτι αἱ
 διάλεκτοι εἶναι τοσοῦτον τοιαῦται, ὅσον τις ἤθελεν ἀνέλ-
 θῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γεννέσεως αὐτῶν. Καθότι α'. ὅσον
 ἐν ὄργανον εἶναι ἀκαμπές, τοσοῦτον ἐγχρονίζει ἐπὶ τῶν
 συλλαβῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν δυσκάλων. β'. Ἐπειδὴ
 καὶ ἡ διαμονὴ εἶναι ἀγραπτος δι' ἀκριβοῦς γραφῆς, ἐπό-
 μενον εἶναι εἰς αὐτὴν νὰ δοκιμάζῃ ἀκαταπαύτως μεταβο-
 λὴν, καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐπιμίξιαν τῶν ἔθνων. . . Πρὸς
 τούτοις τὰ μὲν διαμένοντα σημεῖα ἔρχονται πάντοτε εἰς
 πλείονα χρῆσιν, ἢ δὲ προφορᾶ διατίθεται, καὶ τούτου
 ἕνεκεν τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα εἰς τὰς πλείονας τῶν
 νεωτέρων διαλέκτων εἶναι σχεδὸν ἀνεπαίσθητα, ἐν ᾧ εἰς
 τὰς τῶν ἀρχαίων καὶ ἀγρίων εἶναι ἐπαίσθητικώτατα.

176. Πᾶσα δ' ἔτι συλλαβὴ εἶναι δεκτικὴ ὅχι μόνον
 διαμονῆς, ἀλλὰ καὶ τόνου. Καὶ τόνος φωνῆς εἶναι,
 ἢ ὅπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν βαρὺ καὶ ὀξύ, εἴτε τὸ νὰ οἰκῇ ἢ
 νὰ κατέχῃ ἢ φωνὴ τὰ ἄνω ἢ κάτω. Εἰς τὴν μουσικὴν ὁ-
 μῶς ὁ τόνος εἶναι μᾶλλον ἐπαίσθητος, ἢ εἰς τὴν ὀμι-
 λίαν. Καὶ ὡς τὸ φωνῆεν παρίσχησι τὴν φωνὴν, οὕτω

καὶ ἡ ὀξεῖα, καὶ βαρεῖα, καὶ περισπωμένη τὸν τόνον, ἔνθα δηλονότι ἡ περισπωμένη κατέχει τὸν μέσον χῆρον τῆς τε βαρείας καὶ ὀξεῖας. Τὰ σημεῖα ὅμως ταῦτα εἶναι ὄχι μόνου παρασατικά τόνου μιᾶς συλλαβῆς, ἀλλὰ καὶ χρόνου. Καὶ οὕτως τῶν πρέπει νὰ προφέρηται μᾶλλον μακρῶς, ἢ τὸ τ ο ν, πλὴν τοῦτο βέβαια γεννᾶται ὡς ἐκ τοῦ μακροῦ φωνήεντος ω, καὶ ὄχι ὡς ἐκ τοῦ σημείου (~). Ὡς ὁ χρόνος λοιπὸν ἦν μείζων εἰς τὴν γένεσιν τῶν διαλέκτων (175), οὕτω βέβαια ὑπῆρξε καὶ ὁ τόνος. Καθότι α'. ἡ ἐκείνων φωνὴ ἐπλησίαζεν ἀφύκτως μᾶλλον εἰς τὴν κραυγὴν, ἢ εἰς τὴν φωνήν. . β'. Τὸ ὄργανον αὐτῶν μὴ ὄν εὐλύγιστον ἔπρεπε νὰ ψάλλῃ μᾶλλον, ἢ νὰ προφέρῃ. . γ'. Τὰ διαμένοντα σημεῖα ἔπρεπε νὰ σμικρύνωσι τὸν τανισμὸν τῶν λέξεων.

177. Ἡμεῖς εἶδομεν ὅτι πᾶσα συλλαβὴ ἐν γένει σύγκεται ἐκ δύο γραμμάτων: φωνήεντος λέγων καὶ συμφώνου, ἐνίοτε δ' ὅμως καὶ ἐκ μόνου ἐνὸς φωνήεντος (172). Πλὴν εἶναι δυνατὸν νὰ γένη συλλαβὴ καὶ ἐκ δύο μόνου φωνηέντων ἢ καὶ τριῶν, καὶ τότε αὕτη ὀνομάζεται δίφθογγος. Καὶ ἡ μὲν Ἑλληνικὴ διάλεκτος ἔχει ἔτι δωδεκάφθογγους αι, αυ, ευ, ει, οι, ου ἐκ δύο γραμμάτων, ἀλλὰ δὲ τῶν διαλέκτων καὶ ἐκ τριῶν. Δίφθογγος λοιπὸν εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ μία φωνὴ ἢ φθόγγος διάφορος ἑκατέρας τῶν ἐξ ὧν σύγκεται φωνηέντων, καὶ ἐπομένως ἦν δυνατὸν νὰ ἐκτεθῇ αὕτη ἢ φωνὴ δι' ἐνὸς τρίτου φωνηέντου, ὡς δηλονότι οἱ Ἰταλοὶ καὶ Γάλλοι ἐκτιθέασιν τὸ ἡ, ἕτερον ου δι' ἐνὸς μόνου φωνηέντου. Ὡς ὅσα πάσχουσι τὰ φωνή-

εντα, τσαῦτα καὶ αἱ δίφθογγοι: τουτέστιν οὔσαι φωναὶ δέχονται καὶ ἐνάρθρωσιν, καὶ διαμονήν, καὶ τόνου (α).

178. Ὁ τοῖος λοιπὸν καὶ ἡ διαμονή, πρόσθεσ καὶ τὸ θασὺ καὶ φιλὸν ἐνομάζονται προσωδία μιᾶς διαλέκτου. Καθότι γράφω θέλει νὰ εἰπῆ ἀποκαθίστημι νὰ ὀρατὰ τὰ ἀκουσά, πλὴν αἱ λέξεις δὲν εἶναι τρόπος νὰ γραφῶσιν, ὡς προφέρονται. Ἄλλ' ἐκάστη μὲν διάλεκτος ἔχει ἰδίαν προσωδίαν, ἅπασαι δ' ἔχουσι τὰ αὐτὰ γράμματα: ὁ ἔστι διὰ τῆς ἀναβάσεως καὶ κατοβάσεως τῆς

(α) Τὸ νὰ φιλονεικῆ ὁμοῦ τις ἂν οἱ δίφθογγοὶ ἡμῶν ἐπροφέροντο τὸ πάλαι ὡς ἓν σοιχεῖον ἢ ὡς δύο: ὁ ἔστιν συγκεκραμένως ἢ ἀναλελυμένως, τοῦτο εἶναι ἀλλότριον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους: τουτέστιν εἰς ἑτερογλώττους. Ἄλλ' ἴσως οὔτε εἰς αὐτούς. Καθότι εἰς τὴν ἡμετέραν χρησιμεύουσι εἰς τοὺς πάλαι Ἕλληνας τὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα, ὅτε ἔλεγον ἕξ δίφθογγους, καὶ ὄχι δώδεκα σοιχεῖα, ὡς τὸ αὐλὸς καὶ αὐλος νὰ σημαίνωσιν ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ: ἢ τὸ ἀσώματον λέγω ἢ σωλῆνά τινα; Πλὴν καὶ ἡ τοῦ Σέξσου μαρτυρία ὑπερισχίει μᾶλλον, ἢ μυριάδων Εὐρωπαίων, ὅς τε λέγει τὰς δίφθογγους αἰ, οἰ, ου, ὄχι συνδέτουσ ποσότητος, ἀλλ' ἀπλῶς σοιχεῖα, οἷα δηλονότι εἶναι καὶ τὸ α, ε, ο, ἐκτὸς μόνον ἂν οἱ Εὐρωπαῖοι θελήσωσι νὰ ἐνομάσωσι καὶ τὰ α, ε, καὶ ο μὴ σοιχεῖα. Πλὴν καὶ τοῦτο ὑπομονὴ, ἀνάποπλάνη θείσ τις δυσκολεῖται νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ τὸ νὰ βλέπη τις καὶ τοὺς ἡμετέρους καθ' ἐκάστην νὰ φιλονεικῶσι πῶς ἐπροφέροντο αἱ δίφθογγοὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων, τοῦτο εἶναι ἐπέκεινα ἀηδίας. Περὶ δὲ τῆς προφορᾶς τῶν λοιπῶν σοιχείων καὶ συλλαβῶν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου, ἐγὼ νομίζω ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔπρεπε νὰ ἀποδείξωσιν ἡμῖν πρῶτον πῶς οἱ πρόγονοὶ αὐτῶν ἐσυλλάβιζον πρὸ εἴκοσι αἰώνων, εἶτα τότε νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν τῶν ἑτερογλώσσων Ἑλληνικῆν προφορὰν κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Πολυβίου (λογ. γ.) λέγοντος, τηλικαύτη γέγονε τῆς διαλέκτου καὶ παρὰ Ῥωμαίους τοῖς νῦν πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὡς τοὺς συνεωπάτους ἕνα μόνον ἐξ ἐπιστάσεως διακρίνειν.

φωνῆς, διὰ τῆς μείζονος ἢ ἐλάττωνος διαμονῆς ἐπὶ μιᾶς λέξεως, καὶ διὰ τῆς δασείας ἢ ψιλῆς προφορᾶς τῶν φωνῶν κοινωνεῖ ἑκάστη διάλεκτος τοῦ ἄσματος, πλην ὅχι ἐπίσης. "Ὡς διὰ τὰ ἔχη μία διάλεκτος καλὴν προσωδίαν: ἐπιτηδεῖαν δηλονότι εἰς τὴν ποιητικὴν, πρέπει τὰ παριστᾶ πρώτου μὲν τὰ νοητὰ εἰς τὸν ἀκρατὴν, δευτέρον δὲ τὰ ἐκτελεῖ καὶ ἁρμονίαν τινά.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ ὕπαρξις τῆς ἁρμονίας ἀπαιτεῖ ποιότητα συλλαβῶν: τουτέστι σκληρότητα, καὶ μαλακότητα, καὶ διαμονήν, καὶ κίνησιν φωνῆς, τούτου ἕνεκεν διὰ τὰ ἦναι ἐντελεστέρα ἢ προσωδία μιᾶς διαλέκτου ἀπαιτεῖ ταῦτα πάντα, ὥς διὰ μὲν τῆς σκληρότητος καὶ μαλακότητος τῶν συλλαβῶν, τὰ τείνηται καὶ τὰ διατείνηται ἡ φωνή, διὰ δὲ τῆς ἀνισότητος τῆς διαμονῆς καὶ τόνου, τὰ γευᾶται διάφορος κίνησις εἰς αὐτήν. Δῆλον ὅμως ὅτι αἱ νεώτεραι τῶν διαλέκτων ἔχουσι τὴν προσωδίαν ἀτελεστέρα τῶν ἀρχαίων. Καὶ ἔτι τῶν μὲν Ἰταλῶν ἔχει μαλακὰς ἀπάσας τὰς συλλαβὰς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτηδειοτέρα εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ἀρκτικῶν, ἢ δὲ Γερμανικὴ ἔχει τὴν εὐχρηστικὴν καὶ μάλις αὐτὴν τὴν τοσοῦτον σκληράν, ὥς τὰ ἐμπειρῆ εἰς τὴν ἀκοὴν ἑνὸς ξένου, ὅπερ καὶ ὁ πρίων ὁ τὰ μάρμαρον πρίων.

179. Αἱ λέξεις λοιπὸν γραφόμεναι δύνανται τὰ γραφῶσι διτεῶς: συλλαβικῶς, ἢ ἀλφαβητικῶς. Καὶ γραφὴ ἀλφαβητικὴ ὀνομάζεται, ὅταν γράφονται τότε φωνήεντα καὶ τὰ σύμφωνα, ὡς εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, συλλαβικὴ δ' ὅταν μόνου τὰ σύμφωνα, ὡς εἰς τὴν τῶν Τούρκων καὶ Ἑβραίων, ἕως αὐτὰ φωνήεντα καὶ τὴν προ-

σφῶξαν ἄγραπτα, ὡς ὁ ἀναγνώσης ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἐκ-
 πληροῖ τὴν ἀνάγνωσιν. Καὶ φαίνεται ἔτι ἡ συλλαβικὴ
 εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος
 πρὸς ἀνάγνωσιν τοῦ ἤχου ἢ λέξεων, εἶτα ἡ ἀλφα-
 βητικὴ. Καθότι πρῶτόν τις πρέπει καὶ διακρίνη εἰς μίαν
 λέξιν διαφορὰν μερῶν ἢ συλλαβῶν, εἶτα καὶ ἐκτελέσῃ
 τὸ δεύτερον βῆμα: ὁ ἐστὶ καὶ ἀνακαλῆται τὴν ἐνάρθρωσιν
 τῆς συλλαβῆς ἢ φωνῆς, ὅπερ παρίσταται διὰ χαρακτήρων
 ἢ γραμμάτων. Ἄν λοιπὸν εἰς τὴν συλλαβικὴν γραφὴν
 προσεθῆ εἰς χαρατῆρ παρισῶν τὴν φωνὴν, τότε ἡ γρα-
 φὴ ἐκ συλλαβικῆς τρέπεται εἰς ἀλφαβητικὴν.

180. Δῆλον ὅμως ὅτι διὰ καὶ μάθητις καὶ γράφη,
 πρῶτον πρέπει καὶ μάθη καὶ ἀναγινώσκη. Ὡς αἱ λέξεις δύ-
 νανται καὶ θεωρηθῶσι τετραχῶς: ὡς φωναί, εἶτε τοῦ φω-
 νητικοῦ ὄργανου ἀποτέλεσμα: ὁ ἐστὶν ὁμιλεῖν . . β'. ὡς
 προσβολαί εἰς τὰ ὦτα: ὁ ἐστὶν ἀκούειν . . γ'. ὡς χειρὸς
 ἀποτέλεσμα ἐπὶ χάρτου: ὁ ἐστὶ γράφειν . . καὶ δ'. ὡς
 τῶν χαρακτήρων ἀποτέλεσμα πρὸς τὴν ὄρασιν: ὁ ἐστὶν
 ἀναγινώσκειν. Ἄν λοιπὸν παρατηρήσῃ τις, ἢ θελῆν ἰδοῦν ὅ-
 τι ὁ δεύτερος τρόπος εἶναι τὸ πᾶν, ὡς ἀπαιτῶν ἀπάσας
 τε τὰς ιδέας καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν λέξεων μετὰ τὰς ἰ-
 δέας, ὡς καὶ διεγείρη εἰς τὸν ἀγραπτὴν τὰς ἑαυτοῦ ιδέας,
 οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς εἶναι πρὸς τελειοποίησιν ἐκείνου: ὁ ἐστὶ
 γράφει τις, καὶ ἀναγινώσκει, καὶ μαυθάνει διάλεκτον
 τινα πρὸς αὔξησιν τῶν ἰδίων ιδεῶν καὶ πρὸς παράστασιν
 αὐτῶν. Πρὶν ὅμως καὶ μάθητις καὶ ἀναγινώσκη, ἔχει ιδέας
 πολλὰ συγκεχυμένας τῶν λέξεων, καὶ ἐννοεῖ πολλὰ γενικῶς
 τὴν ἑαυτοῦ διάλεκτον, ἔχων οὐδεμίαν ιδέαν περὶ τῶν

γραμμαμάτων. Ὡς πρὶν τῆς τῶν γραμμάτων ἐφευρέσεως, οἱ ἄνθρωποι ἔπρεπε νὰ ἦναι μᾶλλον τοιοῦτοι. Ὅθεν μένει ἄπορον πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐδυνήθη νὰ γένη ἐφευρετῆς τῶν γραμμάτων. Καὶ ἂν ἦν θεῖον τι ἢ ἐφεύρεσις τῶν διαλέκτων καὶ ἢ γραφὴ αὐτῶν, πλὴν εἶναι ἔχει ὀλιγότερον τοιοῦτον καὶ ἢ ἀνάγνωσις, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφασίστη τις, ὅποιον τούτων εἶναι ἀναγκαιότερον εἰς τὸν ἄνθρωπον.

181. Ἡμεῖς λοιπὸν ἔχομεν ἰδέας, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἰδεαλογία (κεφ. γ'). ἡμεῖς ἐκφράζομεν διὰ τῶν λέξεων τὰς ἰδέας ἡμῶν: ὃ ἐστὶν ἔχομεν διάλεκτον (κεφ. ζ.) πλὴν ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ κανόνων, ὅπερ ἐκτελεῖ τὴν γενικὴν γραμματικὴν (147). Ὡς γενικὴ γραμματικὴ καὶ ἰδεαλογία ἢ γνώσις τῶν γνωστικῶν δυνάμεων εἶναι λέξεις συνώνυμοι. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ αἱ ἰδέαι ἡμῶν δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' ἄλλαι μὲν ἀληθεῖς, ἄλλαι δὲ μὴ, ὡς τοῦτο θέλομεν θεωρήσει ἀμέσως, τοῦτο εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς λογικῆς. Ὡς λογικὴ, γενικὴ γραμματικὴ, καὶ ἰδεαλογία εἶναι λέξεις συνώνυμοι: ὃ ἐστὶ εἶναι μὲν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, πλὴν διαφόρως θεωρούμενον, ἐξ οὗ λαμβάνει καὶ διάφορα ὀνόματα: τούτεσιν ὡς μὲν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ θεωρούμεν αἱ ἰδέαι, ἰδεαλογία, ὡς δὲ προφερόμεναι, γενικὴ γραμματικὴ, ὡς δὲ εἰσιν ἀληθεῖς, λογικὴ. Ἄλλὰ - τὸ νὰ ἦναι αἱ ἰδέαι ἡμῶν ἀληθεῖς ἢ ψευθεῖς, ἐξ οὗ καὶ βέβαιαι ἢ πειθαναί, τοῦτο τί ἄλλο ἦναι, ἢ ὅπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν γνώσις ἀνθρωπίνας; Ὡς καιρὸς εἶναι νὰ ἔμβωμεν καὶ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

